

inkliuzyvnoi diialnosti. Nauka ta osvita - novyi vymir. Pedagogika ta psykholohiia, Vol. III(31), Issue 61. [in Ukraine]. **6. Kolupaieva A.A., Taranchenko O.M.** (2016). Inkliuzyvna osvita: vid osnov do praktyky monohrafiia Kyiv TOV «АТОПОЛ». [in Ukraine]. **7. Konovalchuk, I. I.** (2013). Mizhdystsyplinaryni pidkhid u doslidzhenni problem pedagogichnoi innovatyky. Interdyscyplinarynosc pedagogiki i jej subdyscypliny / Pod redakcja Zofii Szaroy, Franciczka Szloska / V polsko-ukrainskyi forum. [in Ukraine]. **8. Oryshko S.P.** (2011). Vykhovni mozhlyvosti turystsko-kraieznavchoi diialnosti. Naukovi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu Serii «Pedagogika, sotsialna robota». Uzhhorod: Vydavnytstvo UzhNU «Hoverla». Issue. 20. [in Ukraine]. **9. Panok V.H.** (2017). Prykladna psykholohiia. Teoretychni problemy : monohrafiia Kyiv. Nika-Tsentr. [in Ukraine]. **10. Pro sotsialni posluhy:** Zakon Ukrainy vid 19.04.2003 r. № 966-IV. Data onovlennia: 07.01.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966-15> [in Ukraine]. **11. Sapunkova S.S., Pits L.O., Hutnitska A.F. ta in.** (2018). Medychna ta sotsialna rehabilitatsiia. navch.-metod. posib. Kyiv VSV «Medytsyna» [in Ukraine]. **12. Snopkova E.I.** (2015). Aktual'nost' mezhdisciplinarnogo podhoda v pedagogicheskikh issledovaniiah: nauchnoe obosnovanie. Integraciya obrazovaniia. T. 19. № 1 (78). [in Russia].

Дата відправлення статті: 14.02.2020 р.

УДК 37.091.12:005.963.5:376-057.87:378.4(477.52)

DOI 10.32626/2413-2578.2020-16.153-163

О.В. Ласточкіна

llastochkina@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-3251-4746>

В.А. Литвиненко

lvitaline1982@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-9790-289x>

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ-ЛОГОПЕДІВ СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА

Відомості про авторів. Олена Володимирівна Ласточкіна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри логопедії Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка, м. Суми, Україна. У колі наукових інтересів: питання корекції тяжких

порушень мовлення осіб різного віку. E-mail: llastochkina@gmail.com.
Віталіна Анатолівна Литвиненко, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка, м. Суми, Україна. У колі наукових інтересів: застосування арт-технологій в корекційній та реабілітаційній роботі з особами, що мають мовленнєві порушення. E-mail: lvitaline1982@gmail.com.

Contact: Olena Lastochkina, Candidate of Pedagogic Sciences (Ph.D.), Senior Lecturer at Logopaedia department of Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko, Sumy, Ukraine. Academic interests: deals with correction of serious speech disorders, people of different age have. E-mail: llastochkina@gmail.com. **Vitalina Lytvynenko**, Candidate of Pedagogic Sciences (Ph.D.), Senior Lecturer at Health, Physical Therapy, Rehabilitation and Ergotherapy department of Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko, Sumy, Ukraine. Academic interests: using of art technologies in the correctional and rehabilitation work with persons with speech disorders. E-mail: lvitaline1982@gmail.com.

Ласточкіна О.В., Литвиненко В.А. Особливості навчальної практики студентів-логопедів Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка. Навчальна спеціальна (логопедична) практика студентів напряму підготовки «Спеціальна освіта. Логопедія» є першою сходинкою основного процесу підготовки кваліфікованих кадрів у системі спеціальної освіти. Вона збагачує теоретичну підготовку студентів, закладає функціональні основи професійних умінь та навичок у майбутніх фахівців-логопедів для корекційної та навчально-виховної роботи з особами, які мають порушення мовлення різного генезу.

Процес навчальної логопедичної практики студентів-логопедів СумДПУ імені А.С. Макаренка відбувається на базі масових та спеціальних дошкільних навчальних закладів, масових та спеціальних загальноосвітніх шкіл, а також медичних закладів і реабілітаційних установ міста Суми, де організовано посади вихователів логопедичних груп, вчителів-логопедів та логопедів. Процес навчальної практики починається настановною конференцією; далі, протягом чотирьох тижнів, триває пасивна робота на навчальних базах (знайомство з фахівцями та колективами дітей, підлітків, дорослих із порушенням мовленням первинного та вторинного генезу; вивчення переліку та змісту документообігу; спостереження та аналіз особливостей системи корекційного процесу (прийоми, методи, засоби; етапи логокорекції), що здійснюється логопедами та іншими фахівцями навчальних баз); завершується практика звітною конференцією, де студенти презентують доповіді за результатами навчання.

Ключові слова: навчальна практика, фахові бази, документообіг, логокорекційний процес, настановна конференція, звітна конференція.

Ласточкина Е.В., Литвиненко В.А. Особенности учебной практики студентов-логопедов Сумского государственного педагогического университета имени А.С. Макаренко. Учебная специальная (логопедическая) практика студентов направления «Специальное образование. Логопедия» является первой ступенью основного процесса подготовки квалифицированных кадров в системе специального образования. Она обогащает теоретическую подготовку студентов, формирует функциональные основы профессиональных умений и навыков у будущих специалистов-логопедов для коррекционной и учебно-воспитательной работы с лицами, имеющими нарушения речи различного генезиса.

Процесс учебной логопедической практики студентов-логопедов СумГПУ имени А.С. Макаренко происходит на базе массовых и специальных дошкольных учебных заведений, массовых и специальных общеобразовательных школ, а также медицинских и реабилитационных учреждений города Сумы, где работают учителя-логопеды, воспитатели логопедических групп, и логопеды. Процесс учебной практики начинается ознакомительной конференцией; далее, в течение четырех недель, идет пассивная работа на учебных базах (знакомство со специалистами и коллективами детей, подростков, взрослых с нарушениями речи первичного и вторичного генезиса; изучение перечня и содержания документации; наблюдение и анализ особенностей системы коррекционного процесса (приемы, методы, средства; этапы логопедической коррекции), что осуществляется логопедами и другими специалистами учебных баз); последним этапом практики является отчетная конференция, на которой студенты представляют доклады по результатам обучения.

Ключевые слова: учебная практика, профессиональные базы, документация, логопедическая коррекция, ознакомительная конференция, отчетная конференция.

Lastochkina O., Lytvynenko V. Distinguishing features of educational (special) practice of student-logopedians of Sumy state pedagogical university named after A.S. Makarenko. The process of educational logopedic practice of students-speech therapists of Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko is based on the mass and special pre-school educational establishments, mass and special secondary schools, as well as medical institutions and rehabilitation institutions of Sumy city, where positions of teachers of logopedic groups and teacher-speech therapists are organized. The process of educational practice begins with a fact-finding conference; further, for four weeks, the passive work on the training bases continues; the practice ends with a conference where students present their reports.

Primary acquaintance with professional bases enables student teachers to: enrich and improve the acquired theoretical and practical knowledge and skills through real immersion into the future profession; to get acquainted with

pedagogical staff and groups of children with special educational needs, in particular, with children-logopaths; to study the list and the contents of the document circulation on the bases of the designated institutions; to familiarize and analyze the peculiarities of the system of logocorrection process (specifics of techniques, methods and means; stages of logocorrection) carried out by speech therapists, educators, defectologists, psychologists, primary school teachers, oligo, audio- and typhlopedagogues for children with speech impairment of primary and secondary genesis.

Providing with information on the use of innovative educational, non-standard methods and tools for working with children of the specified category, as well as acquaintance of students with this innovation during the reporting process of student trainees are particularly important. Speakers also emphasize on positive impressions from personal and professional communication with specialists of educational bases, from contact with speech impaired children, because with the permission of speech therapists, educators, psychologists, students are not limited to passive observation, but have the opportunity to conduct routine moments, exercises of the preparatory stage of speech therapy, fragments of subgroup and individual classes and other types of corrective work.

Key words: educational logopedic practice, professional bases, document circulation, fact-finding conference, reporting conference.

Постановка проблеми. Підготовка кадрів у галузі спеціальної освіти на сьогодні здійснюється для повноцінного забезпечення потреб і оптимальної реалізації можливостей різних категорій осіб за віком та їх психофізичними особливостями. Одночасний розвиток інших освітніх тенденцій, зокрема, інклюзивної освіти, у процесі підготовки дефектологів для осіб різних нозологій вимагає постійного удосконалення навчальних планів, змісту навчальних дисциплін, а також ці зміни стосуються спеціальної (логопедичної) навчальної та спеціальної (логопедичної) виробничої практики.

Потреба українського суспільства у високоякісних логопедах є актуальною, тому, проблеми щодо особливостей організації вищезазначених видів практики, починаючи від добору видів навчально-виробничих баз, інформативності про загальноприйняті та інноваційні методи і засоби логокорекційного навчання з урахуванням специфіки контингенту й завершуючи законодавчою базою (нормативною та обов'язковою документацією), є нагальними та вимагають постійного моніторингу відповідно вимогам сучасності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення психолого-педагогічної літератури дає можливість констатувати, що питання фахової підготовки логопедів досліджується у різних аспектах, зокрема, з позицій удосконалення освітнього процесу у закладі вищої освіти (А. Алексюк, В. Арнаутова, В. Безпалько, С. Гончаренко, М. Євтух, В. Лозова, Н. Тализіна, М. Ярмаченко та ін.); формування професійної компетентності

майбутніх учителів (О. Абдуліна, С. Архангельський, О. Дубинчук, В. Євдокімов, А. Кірсанов, І. Прокопенко, Р. Селевко, В. Сластьонін, М. Шкіль та ін.); визначення основних компонентів системи підготовки дефектологів (В. Бондарь, І. Колесник, Н. Назарова, С. Миронова, В. Синьов, В. Тарасун, О. Шевченко, М. Шеремет та інші) [6].

Аналізуючи питання професійної підготовки дефектологів у вищому навчальному закладі, науковці стверджують, що однією із концептуальних ідей є перспективний і прогресивно-творчий підхід, в основі якого має бути особистісно-орієнтоване навчання, розвиток творчих здібностей студентів і їхньої готовності до корекційної роботи. Цей підхід потрібно починати з професійного відбору та професійної діагностики і реалізовувати у подальшому в системно-цілісній безперервній освіті, єдності всіх основних структурних компонентів особистості майбутнього вчителя-дефектолога [1].

Споглядаючи на сучасні тенденції щодо особистісно орієнтованої парадигми освіти, дослідники констатують про необхідність формування нової генерації корекційних педагогів, які здатні надавати кваліфіковану допомогу особам із особливими освітніми потребами у створенні умов для їх успішної соціалізації та самореалізації, що передбачає якісну фахову педагогічну, медичну та психологічну підготовку на рівні вимог вищої школи, тобто, наголошується на інтегративності освітнього процесу, як одного з базових факторів розвитку та розкриття потенційних можливостей особистості (В. Арнаутова, В. Беспалько, О. Бичкова, І. Богатова, С. Дружилов, В. Ільїна, Г. Селевко, Л. Спирін, М. Чапаєв, І. Яковлева) [4].

З позицій компетентнісного підходу підготовка вчителя-логопеда повинна здійснюватися шляхом оволодіння теорією і практикою спеціальної освіти, результати яких відображені в описі «фахових компетентностей», що є предметом дослідження педагогів та психологів (О. Дахін, А. Маркова, В. Сластьонін, Р. Селевко, Є. Огарьов, А. Хуторський, В. Шадріков та ін), які визначають «компетентність» згідно різних характеристичних особливостей (інтегральність особистості, як результат отриманих знань умінь та навичок; суб'єктивна участь у спеціалізованій діяльності; особистісний рівень готовності до успішної діяльності; сукупність психологічних якостей).

Фахова компетентність – це багатоаспектне явище, критерієм якого є суспільне значення результатів роботи фахівця, його авторитет у конкретній галузі. Так, за Л. Мітіною – це гармонійне поєднання знань предмета, методики та дидактики викладання, а також умінь і навичок (культури) педагогічного спілкування [2].

Мета статті: схарактеризувати процес проходження навчальної практики студентами-логопедами Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка.

Виклад основного матеріалу. Навчальна логопедична практика студентів-логопедів є першою сходинкою, що закладає функціональні основи професійних умінь та навичок для корекційної та освітньої роботи з особами, які мають порушення мовлення. Цей вид студентської роботи реалізується згідно навчального плану випускової кафедри логопедії СумДПУ імені А.С. Макаренка у 6-му семестрі та триває протягом 4-х тижнів.

Для цілісного розуміння системного підходу у логокорекційній роботі та особливостей роботи з особами, які мають порушення мовлення різного віку, етіології та патогенезу, студенти вивчають досвід роботи логопеда в **медичних установах** (абілітаційні, реабілітаційні, клінічні та стаціонарні лікарні, неврологічні стаціонари та ін.) та **закладах освіти** (заклади дошкільної, середньої, професійної загальної освіти та освіти для осіб із особливими освітніми потребами, інклюзивно-ресурсні центри).

Традиційно, згідно 4-х-тижневого ритму роботи, навчальна практика організовується: **на першому тижні** у закладах дошкільної освіти (ЗДО), де функціонують групи компенсуючого типу для дітей із порушеннями мовлення – освітня ланка; **на другому тижні** у закладах загальної середньої освіти (ЗЗСО) – освітня ланка; **на третьому тижні** у закладах дошкільної та середньої освіти для осіб із особливими освітніми потребами або інклюзивно-ресурсних центрах – освітня ланка; **на четвертому тижні** у реабілітаційному центрі, а також дитячих та дорослих клінічних лікарнях та стаціонарних неврологічних відділеннях міського, районного та обласного значення – медична ланка [3].

Згідно обов'язків методиста відділу практики та відповідального методиста випускової кафедри логопедії СумДПУ імені А.С.Макаренка підбір навчальних баз та термінів проходження практики відбувається за згоди керівництва навчальних баз. Далі відповідальний методист покладає зобов'язання на методистів із фаху у закладі вищої освіти (ЗВО) про завчасне спілкування зі вчителями-логопедами (логопедами) про точний час прибуття на навчальну базу. На наступному етапі відповідальний методист кафедри логопедії здійснює розподіл студентів за означеними базами [5].

На **настановній конференції** відповідальний методист повідомляє назви баз, відповідні дати роботи на цих базах, попереджає про необхідність наявності супровідних документів (Витяг з Наказу по СумДПУ імені А.С. Макаренка про проходження навчальної практики зі вказаними базами та прізвищами студентів, медичну книгу, щоденник практики де необхідно проставити дату прибуття-вибуття, прізвище, ім'я, по батькові керівника навчальної бази, його підпис та печатку закладу), зобов'язує про прибуття на навчальну базу у перший день практики (уточнює, що роботу на базі потрібно розпочати зі знайомства з керівником, пред'явлення йому супровідних документів, а далі за допомогою вчителя-логопеда (у закладі освіти) або логопеда (у медичному закладі), які є методистами з фаху по

відповідних навчальних базах приступити до безпосередніх обов'язків студента-практиканта [5].

Особливу увагу відповідальний методист та методисти фаху по ЗВО, які закріплені за окремими студентами та безпосередньо консультують і контролюють процес навчальної логопедичної практики (через контакт із вчителем-логопедом або логопедом), звертають на загальний зовнішній вигляд студентів-практикантів, що повинен відповідати стилю освітньої або медичної установи – це переважно класичний стиль, одяг неяскравих кольорів, без зайвих блискучих елементів; також на необхідність використовувати змінне взуття або бахіли та інші моменти [5].

Виходячи із головних завдань навчальної логопедичної практики, студенти-практиканти повинні сформувавши загальне бачення про сферу діяльності вчителя-логопеда (дефектолога), зокрема, комплексне уявлення про організацію, зміст, структуру та специфіку логопедичної допомоги **особам із порушеннями мовлення у закладах різного спрямування; закріпити, конкретизувати й поглибити знання і практичні вміння проведення корекційно-освітньої роботи з дошкільниками, школярами та дорослими, які мають порушення мовлення первинного та вторинного генезу; налаштувати особистісну та професійну комунікацію зі спеціалістами (вчителями-логопедами, психологами, спеціальними психологами, вихователями, вчителями початкових ланок закладів середньої освіти, лікарями та реабілітологами) відповідних установ, а також із різними категоріями осіб, які мають порушення мовлення та їх батьками; ознайомитися з обов'язковою і додатковою (внутрішньою) документацією вчителя-логопеда, зонуванням логопедичного кабінету та його матеріально-технічною базою, а також із офіційними паперами й кабінетним оснащенням інших спеціалістів, які супроводжують осіб із мовленнєвими порушеннями в закладах різного спрямування; закріпити теоретичні знання і практичні навички вивчених фахових навчальних дисциплін («Анатомія мовленнєвих та сенсорних систем», «Вікова фізіологія» та «Фізіологія вищої нервової діяльності», «Спеціальна психологія», «Спеціальна педагогіка» «Логопедія», «Психолінгвістика», «Спеціальні методики» та ін.) у процесі спостереження за роботою вчителя-логопеда й інших спеціалістів на корекційних заняттях, режимних моментах, а також протягом наступних видів діяльності на навчальних базах; виховувати бажання до всебічного поглиблення спеціальних знань, удосконалення своєї педагогічної майстерності [3].**

У загальних закладах дошкільної освіти – перший тиждень навчальної практики – студенти знайомляться та налагоджують дружні відносини з колективом; вивчають розташування логопедичної групи, облаштування кабінету логопеда та інші приміщення закладу; вивчають контингент дітей, їх мовленнєві порушення; спостерігають за проведенням індивідуальних, підгрупових та фронтальних логопедичних занять, долучаються до їх організації, підготовки; аналізують діяльність та результати логопедичної роботи разом із логопедом та вихователями даної групи; допомагають у

процесі підготовки свят у ЗДО; виконують доручення логопеда або інших спеціалістів; допомагають виготовляти або самостійно готують дидактичний матеріал для корекційної та освітньої роботи; відвідують заняття вихователя-дефектолога. Студенти вивчають перелік та зміст документації, що ведеться вчителем-логопедом (з дозволу адміністрації закладу), збирають матеріал для звіту та, за необхідності, заповнюють щоденник педагогічних спостережень [3].

За аналогією відбувається процес навчальної практики на другому тижні у закладах загальної середньої освіти. Де так само після знайомства з колективом та облаштуванням логопедичних пунктів, переліком документації, студенти знайомляться із контингентом – молодшими школярами, які на відміну від дошкільників, мають і порушення усного мовлення та (або) передумови чи, власне, порушення письма та читання (ППЧ). Практиканти мають можливість спостерігати інші прийоми, методи й засоби діагностики та корекції (класичні, сучасні), а також специфіку системного логопедичного супроводу дітей із ППЧ командою фахівців логопедичного пункту; долучаються до консультування вчителями-логопедами вчителів молодшої ланки ЗЗСО та батьків дітей, які зараховані до логопедичного пункту; беруть активну участь у житті школи [3].

Навчальну логопедичну практику студенти проходять також у закладах дошкільної та середньої освіти для осіб із особливими освітніми потребами – третій тиждень пасивної практики. У місті Суми це такі бази, як Сумський спеціальний заклад дошкільної освіти (ясла-садок) №20 «Посмішка» м. Суми, ЗДО (ясла-садок) № 21 «Волошка», КУ Сумський спеціальний реабілітаційний навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа І ступеня – ЗДО № 34» та Косівщинська загальноосвітня школа-інтернат Сумського району для дітей із порушеннями слуху. Отже, на даних базах практиканти знайомляться як із дошкільниками, так і зі школярами, які внаслідок порушень сенсорних, когнітивних та рухових систем мають порушення мовлення різного ступеня складності, що обтяжує процес діагностики, корекції, але за умови вчасної, системної та кваліфікованої допомоги дефектологів, спеціальних психологів та інших відповідних спеціалістів існують можливості для подальшого прогресу їх загального психофізичного розвитку. На цих базах студенти-логопеди так само виконують усі, поставлені перед ними завдання: вивчати документацію, спостерігати за корекційною роботою логопеда, обговорювати елементи логопедичних занять та їх результативність; проводити психологічне спостереження за дітьми з мовленнєвими порушеннями; вивчати контингент дітей та підлітків; виконувати доручення логопеда, допомагати виготовляти дидактичний матеріал, наочні посібники; за можливості допомагати вчителям-логопедам, фахівцям різного профілю [3].

На сьогодні є додаткова можливість проходження навчальної логопедичної практики на базі Інклюзивно-ресурсних центрів

(Сумський міський та інші районні ІРЦ), а також Навчально-практичного центру кафедри логопедії СумДПУ імені А.С. Макаренка, що зараховується, як досвід вчителя-логопеда на освітній базі.

На четвертому тижні студентам-практикантам надається можливість пройти пасивну практику на базі медичних закладів – Сумська міська дитяча клінічна лікарня, поліклінічні відділення №1 та №2, стаціонарне відділення Сумської обласної лікарні, Сумський обласний центр комплексної реабілітації для дітей та осіб із інвалідністю. У медичних закладах для студентів-логопедів постає дещо інша картина системного супроводу осіб із особливими освітніми потребами. Студенти спостерігають взаємопов'язану роботу логопедів та фахівців медичного профілю (невролога, офтальмолога, аудіолога, отоларинголога, ортопеда); також мають можливість познайомитися із особами (дорослого та літнього віку), які за клініко-педагогічною класифікацією мають афазію, дизартрію, ринолалію, й споглядати за діагностико-корекційними заходами; вони присутні при проведенні індивідуальних та підгрупових логопедичних занять; практиканти визначають відмінні риси документів, готують власні звітні документи (записи, фото, наочність та інше) [3].

Після закінчення 4-х-тижневого навчання на фахових базах студенти-практиканти представляють відповідальному методисту ЗВО необхідний пакет документів та проходять залікову співбесіду.

Останній захід – **підсумкова конференція**, на якій відбувається загальне обговорення результатів та підведення підсумків. Студенти звітують про виконання всіх завдань практики, висловлюють окремі пропозиції. Виступ студента може супроводжуватися показом фото-слайдів презентації або інших видів наочного звіту щодо виконання завдань практики.

У процесі виступу студент коротко доповідає про виконання запланованих завдань навчальної логопедичної практики на кожній навчальній базі, далі підводить загальні висновки про значення даної практики для власного досвіду в цілому, проголошує певні пропозиції щодо удосконалення змісту та організації процесу організації чи проходження практики; після виступу відповідає на запитання; можливість задавати запитання надається кожному присутньому на конференції.

Завершується звітна конференція виступом відповідального методиста, який формує загальний підсумок конференції, повідомляє та аргументує отримані оцінки у балах, виходячи з критеріїв оцінювання, висловлює свої побажання та надає рекомендації студентам для подальшої навчальної діяльності.

Висновки та перспективи подальших розвідок. На сучасному етапі суспільного розвитку питання підготовки логопедів через постійне зростання чисельності осіб із порушеннями мовлення різного віку та генезу є особливо актуальними. Ускладнює ситуацію оновлення та ускладнення картини етіопатогенних факторів. Тому, планування та організацію процесу навчальної

практики студентів-логопедів потрібно регулювати так, щоб у майбутніх логопедів були повноцінні можливості для закріплення отриманої у вищому навчальному закладі інформації на різних навчальних базах, де організовано посади логопеда.

Бібліографія

1. Миронова С. Концептуальні основи підготовки вчителя-дефектолога до корекційної роботи у спеціальних закладах. Вісник Львівського університету: Серія педагогічна. 2003. Вип.17. С.19-24. **2. Назарова И., Шайдуллина Г.** Педагогическая практика как одна из составляющих профессиональной компетентности будущего учителя логопеда. Современные проблемы науки и образования. Электронный научный журнал. 2014. № 3. Эл. ресурс. <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=12997>. **3. Нормативно-документальне** забезпечення та облаштування логопедичного кабінету в освітньому закладі. Укладач: О. Ласточкіна. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка. 2019. 108 с. **4. Пахомова Н.** Стан сформованості мотивації до інтеграції медико-психологічних і педагогічних знань в професійній діяльності вчителя логопеда. Вісник Луганського Національного університету ім. Т. Шевченка. Педагогічні науки. Луганськ: ЛНУ ім. Т. Шевченка. 2013. №10 (269). С.245-257. **5. Положення** про проведення практик у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С. Макаренка. Наказ ректора №576 (26.12.2017 р.). Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка. 2017. 35 с. **6. Сінопальнікова Н.** Підготовка майбутніх учителів-логопедів до професійної діяльності. Засоби навчальної та науково-дослідної роботи: зб. наук. пр. / ХНПУ ім. Г.С. Сковороди. Харків: ХНПУ. 2014. С.174.

References

1. Myronova S. (2003) Kontseptual'ni osnovy pidhotovky vchytelia-defektologa do korektsijnoi roboty u spetsial'nykh zakladakh [Conceptual bases of preparation of the defectologist for correctional work in special institutions]. Visnyk L'vivs'koho universytetu : Seriiia pedahohichna. Vyp. 17, pp. 19-24. **2. Nazarova I., Shaydullina G.** (2014) Pedagogicheskaya praktika kak odna iz sostavlyayushchikh professional'noy kompetentnosti budushchego uchitelya-logopeda [Teaching practice as one of the components of the professional competence of a future speech therapist teacher]. Sovremennyye problemy nauki i obrazovaniya. Elektronnyy nauchnyy zhurnal. № 3. URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=12997>. **3. Normatyvno-dokumental'ne** zabezpechennia ta oblashtuvannia lohopedychnoho kabinetu v osvitn'omu zakladi [Legal and documentary support and arrangement of logopedic cabinet in educational institution] : navchal'nyj posibnyk dlia studentiv spetsial'nosti «Korektsijna osvita. Lohopediia». Ukladach: O.Lastochkina. Sumy, 2019. 108 p. **4. Pakhomova N.** (2013) Stan sformovanosti motyvatsii do intehratsii medykopsykholohichnykh i pedahohichnykh znan' v profesijnij diial'nosti vchytelia lohopeda [The state of motivation to integrate psycho-psychological and pedagogical knowledge in the professional activity of speech therapist

teacher]. Visnyk Luhans'koho Natsional'noho universytetu im. T. Shevchenka. Pedagogichni nauky. Luhans'k : LNU im. T. Shevchenka, № 10 (269), s. 245-257. **5. Polozhennia** pro provedennia praktyk u Sums'komu derzhavnomu pedagogichnomu universytetu imeni A.S.Makarenka [Regulations on conducting practices at Sumy State Makarenko Pedagogical University]. Nakaz rektora № 576 (26.12.2017 r.). Sumy, 2017, 35 p. **6. Sinopal'nikova N.** (2014) Pidhotovka majbutnikh uchyteliv-lohopediv do profesijnoi diial'nosti [Preparation of future speech therapists for professional activity]. Zasoby navchal'noi ta naukovo-doslidnoi roboty : zb. nauk. pr. / KhNPU im. H. S. Skovorody. Kharkiv, p. 174.

Авторський внесок: Ласточкіна О. В. – 60 %. Литвиненко В. А. – 40%,
Дата відправлення статті – 31.03.2020 р.

УДК 376-056.264:51

DOI 10.32626/2413-2578.2020-16.163-173

Л.І. Лісова

ruzhitska1605@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-3758-0294>

ХАРАКТЕРИСТИКА ТРУДНОЩІВ У ПРОЦЕСІ ОБЧИСЛЕННЯ АРИФМЕТИЧНИХ ДІЙ МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Відомості про автора. Лісова Людмила Іванівна, кандидат педагогічних наук, асистент кафедри логопедії та спеціальних методик факультету корекційної та соціальної педагогіки і психології Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Україна. E-mail: ruzhitska1605@ukr.net

Contact. Lisova Lyudmila the Ph.D. of Pedagogy, assistant of therapy and special methods of Corrective and Social Pedagogy And Psychology Department of Kamenetz-Podolsk National Ivan Ohienko University, Ukraine. E-mail: ruzhitska1605@ukr.net

Відомості про наявність друкованих статей на дану тематику. 1. Лісова Л.І. Характеристика труднощів засвоєння арифметичних задач молодшими школярами з тяжкими порушеннями мовлення / Szkola specjalna: czasopismo poswiecone pedagogice specjalnej. Komitet redakcyjny: